



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 175/2024-49

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Martinom Jankovičom, Železničná 19, Revúca, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/104/2022 z 25. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto nálezu. Navrhuje zrušiť namietané uznesenie, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.
2. Sťažovateľ sa žalobou podanou na Okresnom súde Revúca domáhal proti (dvom) žalovaným zaplatať spolu 2 931,22 eur s prísľušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia za neoprávnené užívanie pozemkov vo výmere 10 437 m².
3. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 6C/35/2017 z 25. februára 2020 zaviazal žalovaného 1 zaplatiť sťažovateľovi 54,19 eur spolu s úrokom z omeškania (výrok I), v prevyšujúcej časti žalobu proti žalovanému 1 zamietol (výrok II), zaviazal žalovanú 2 zaplatiť sťažovateľovi 14,91 eur spolu

s úrokom z omeškania (výrok III), v prevyšujúcej časti žalobu proti žalovanej 2 zamietol (výrok IV), zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalovanému 1 náhradu trov konania v rozsahu 94 % (výrok V) a zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalovanej 2 náhradu trov konania v rozsahu 97,5 % (výrok VI).

4. Okresný súd určil rozsah užívania pozemkov sťažovateľa žalovanými vo výmere 4 573 m², čo malo zodpovedať rozsahu, v ktorom bol sťažovateľ vylúčený z užívania svojich pozemkov. Podľa súdu užívaniu pozemkov sťažovateľa, ktoré nie sú zastavané stavbami, nič nebráni, areál je voľne prístupný cez neuzamknutú bránu, ako aj cez chýbajúce oplotenie, pričom areál užívajú aj ďalšie osoby (aj celkom neznáme). K neoprávnenému užívaniu pozemkov sťažovateľa žalovanými mimo rozsahu zastavaného stavbami dochádza podľa súdu len využívaním časti spevnených plôch pozemkov na prístup k stavbám. Značná časť areálu je podľa súdu sťažovateľovi voľne k dispozícii – to sa týka najmä plôch mimo spevnených častí, ktoré sú zarastené trávou a burinou. Pri určení výšky náhrady za užívanie pozemkov okresný súd vychádzal z § 1 ods. 2 zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov v znení účinnom do 30. apríla 2018.

5. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom sp. zn. 11Co/55/2020 z 27. mája 2021 rozsudok okresného súdu potvrdil (výrok I) a žalovaným priznal náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu (výrok II a III).

6. V podanom dovolaní (iba) proti výrokom o trovách konania sťažovateľ namietal, že odvolací súd sa nevysporiadal s rozhodovacou praxou ústavného súdu v otázke úspešnosti v prípadoch, keď rozhodnutie súdu závisí od voľnej úvahy súdu alebo znaleckého posudku. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odmietol, keď konštatoval, že odvolací súd síce na tieto rozhodnutia neodkazuje, ale v podstate sa s nimi vysporiadal. Nad rámec toho poukázal na to, že tieto rozhodnutia nie sú na vec sťažovateľa aplikovateľné. Podľa najvyššieho súdu odvolací súd posúdil existenciu bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemkov v rozsahu (vo výmere) uvedenom v žalobe ako otázku základnú. Spreádzajúcou otázkou bolo určenie výšky majetkového prospechu, ktorý bol získaný bez právneho dôvodu (odplata za užívanie pozemkov žalovanými). Sťažovateľ bol iba čiastočne úspešný v základe sporu, teda v základnej otázke, keďže sa žalobou domáhal náhrady za majetkový prospech z bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemkov žalovanými vo výmere 10 437 m², avšak okresným súdom mu bola priznaná náhrada len za užívanie pozemkov žalovanými vo výmere 4 573 m².

7. Dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie veci najvyšší súd odmietol, pretože proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania nie je dovolanie v zmysle § 421 ods. 2 CSP prípustné.

8. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 175/2024-19 z 3. apríla 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II. Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ namieta nesprávne právne posúdenie, keď tvrdí, že rozhodnutie najvyššieho súdu je v rozpore s rozhodovacou činnosťou ústavného súdu. Podľa tejto judikatúry má platiť, že ak plnenie závisí od voľnej úvahy súdu, v prípade, ak došlo k zásahu do základu sťažovateľovho nároku a bola mu priznaná čo i len časť zo sťažovateľom požadovaného plnenia, možno ho považovať za plne procesne úspešného v spore a patrí mu náhrada trov konania v celom rozsahu. Podľa sťažovateľa základ nároku predstavovalo právo sťažovateľa na vydanie bezdôvodného obohatenia – teda to, či vôbec k bezdôvodnému obohateniu došlo. Všetky ostatné skutočnosti – rozsah pozemkov, ako aj výška majetkového prospechu boli len „sprevádzajúce“. Aj ak by samotný rozsah užívania pozemkov patril do základu veci, podľa názoru sťažovateľa pomer úspechu a neúspechu bol približne rovnaký, a tak sudy nemali žiadnej zo strán sporu priznať náhradu trov konania.

III. Vyjadrenie najvyššieho súdu a žalovaných a replika sťažovateľa

10. Najvyšší súd v prvom rade poukázal na to, že predmetom dovolacieho konania boli len výroky týkajúce sa náhrady trov konania, čím bol zúžený rozsah zákonných možností dovolacieho súdu a základ (meritum) uplatneného nároku zostal nedotknutý. Argumentácia sťažovateľa v ústavnej sťažnosti smeruje predovšetkým k právnemu posúdeniu otázky náhrady trov konania, kde však najvyšší súd nemal zákonnú právomoc rozhodovať.

11. Sťažovateľ v replike opätovne poukazoval na nesprávne právne závery najvyššieho súdu, ktorý na účely procesnej zodpovednosti tej-ktorej strany sporu považoval za základné výmeru a rozsah bezdôvodného obohatenia a za sprevádzajúcu výšku priznaného bezdôvodného obohatenia.

12. Žalovaný 1 považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú. Podstatou podanej sťažnosti je podľa neho polemika sťažovateľa s právnym názorom všeobecných súdov vo vzťahu k rozhodnutiu o náhrade trov konania. Samotný nesúhlas s právnym posúdením veci však nezakladá porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. V okolnostiach veci nedošlo k stanoveniu výšky bezdôvodného obohatenia na základe voľnej úvahy súdu, ale na základe riadne preukázaného skutkového a právneho stavu, v zmysle ktorého sa dal nárok sťažovateľa jednoznačne matematicky vyčíslieť.

13. Ani žalovaný 2 sa s výkladom sťažovateľa nestotožnil. Vo vzťahu k výmere pozemkov nezastavaných stavbami a prístupovými komunikáciami je logickým záver, že k bezdôvodnému obohateniu na úkor sťažovateľa nedošlo. Ak potom k bezdôvodnému obohateniu došlo len vo výmere, v akej bol sťažovateľ z užívania pozemkov vylúčený, vo zvyšnom rozsahu nebol sťažovateľ úspešný, čo sa týka základu sporu, a preto nemožno sťažovateľovi spravodlivo priznať plnú náhradu trov konania.

14. V replike k vyjadreniam žalovaných sťažovateľ poukázal na to, že sa nevrhal bezhlavo do súdneho sporu, ale žalobu oprel o konkrétne dôkazy. Podľa sťažovateľa je spravodlivé, aby žalovaní niesli neúspech v spore minimálne v podobe náhrady trov konania. Do úvahy prichádzala aj aplikácia § 257 CSP, keď bolo možné nepriznať náhradu trov konania žiadnej zo strán.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Podstatou podanej ústavnej sťažnosti je (ne)správne právne posúdenie otázky priznania náhrady trov konania za situácie, keď a) súd rozhodoval o bezdôvodnom obohatení, pričom b) v rámci konania určil rozsah (výmeru) užívaných pozemkov žalovanými inak, ako to bolo v podanej žalobe, a c) výšku náhrady potom určil podľa právneho predpisu, t. j. bez znaleckého dokazovania a zároveň v podstatne nižšej sume, ako žiadal sťažovateľ ako žalobca. Toto všetko možno zhrnúť do otázky, kto a v akej miere bol v spore úspešný?

16. To, čo však vyplýva z podanej ústavnej sťažnosti, nezodpovedá tomu a) o čom mohol a aj rozhodoval najvyšší súd a b) proti komu mali v skutočnosti tieto námietky sťažovateľa smerovať. Uvedené je pritom dôvodom, pre ktorý musel napokon ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovieť.

17. V prvom rade je potrebné poukázať na to, že sťažovateľ v podanom dovolaní (aj v ústavnej sťažnosti) napadol už iba výroky týkajúce sa náhrady trov konania. Ako najvyšší súd konštatoval v napadnutom uznesení, v takom prípade bolo podanie dovolania pre nesprávne právne posúdenie [§ 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP] vylúčené (nebolo prípustné).

18. Čo však sťažovateľ mohol spraviť (a aj tak urobiť), bolo podanie dovolania pre zmätočnosť [§ 420 písm. f) CSP]. Namietal, že odvolací súd sa nedostatočným spôsobom vysporiadal s rozhodovacou praxou ústavného súdu a takto k podanému dovolaniu pristúpil aj najvyšší súd, ktorý správne v doručenom vyjadrení poukázal na to, že právne posúdenie odvolacieho súdu (hoc aj by bolo nesprávne) nebol oprávnený skúmať.

19. Na prvý pohľad sa môže zdať, že tak najvyšší súd napriek tomu urobil (bod 21 odôvodnenia napadnutého uznesenia), avšak z kontextu vyplýva, že tento bod súvisí s bodom 20 napadnutého uznesenia. Tieto dva body boli základom odmietnutia podaného dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, keď z nich vyplýva, že a) odvolací súd síce priamo rozhodnutia ústavného súdu nikde nespomenul, ale s ich podstatou sa vysporiadal a b) podľa najvyššieho súdu sa tieto rozhodnutia na vec sťažovateľa ani nevzťahujú. Možno viesť polemiku o tom, či je záver b) najvyššieho súdu správny, avšak nič to nemení na tom, že záver o dostatočnom a dôkladnom odôvodnení odvolacieho rozhodnutia (teda to podstatné, prečo bolo dovolanie odmietnuté) správny je – inak povedané, aj keby bol záver b) nesprávny, nič to nemení na tom, že je odvolacie rozhodnutie z hľadiska odôvodnenia ústavne konformné, pretože stále platí a) a v rámci tohto a) najvyšší súd skúmal len otázku odôvodnenia, nie aj otázku správnosti tohto odôvodnenia.

20. Sťažovateľ však smeroval podanú ústavnú sťažnosť vyslovene k tomu, že bolo náhradu trov konania potrebné inak právne posúdiť – čo najvyšší súd neskúmal a ani skúmať nemohol. Čo, naopak, mohol a mal spraviť sťažovateľ, bolo namietat' v podanej ústavnej sťažnosti aj rozhodnutie odvolacieho súdu – pretože dovolanie podľa § 421 CSP nebolo prípustné, pre subsidiaritu by nebolo odmietnuté a zároveň by ostala sťažovateľovi zachovaná lehota. (Ne)správnosť právneho posúdenia by tak posúdil priamo ústavný súd s možnosťou zrušenia a vrátenia odvolacieho rozhodnutia. Napriek snahe ústavného súdu však z nijakej časti ústavnej sťažnosti (ani z petitu) nevyplývalo, že by mal sťažovateľ v úmysle za porušovateľa označiť aj odvolací súd a jeho rozhodnutie, a preto ústavný súd toto rozhodnutie nemohol preskúmať, keďže

je viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). S ohľadom na tieto skutočnosti neostávalo ústavnému súdu iné, ako rozhodnúť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2026

Peter Molnár
predseda senátu